

ยุวสลา : การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่
YOUNG BUDDHIST ART : TRANSMISSION AND DEVELOPMENT OF SKILLS FOR
YOUNG BUDDHIST ART IN PHRAE PROVINCE

¹เกรียงศักดิ์ ฟองคำ, ²พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ และ ³ดำเนิน หมายดี

¹Kriengsak Fongkum, ²Phakru Soontorndhammanithas and ³Dumnern Maidee

¹³สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

²สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

¹³Branch of Buddhism, Faculty of Buddhist study,

Mahachulalongkoravidyalaya University, Phrae Campus,

²Branch of Buddhism, Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: kriengsakfong@gmail.com

Received:2024-05-14

Revised:2024-08-20

Accepted:2024-08-20

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ 2) เพื่อถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ 3) เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่สู่สาธารณะซึ่งเป็นการวิจัยแบบคุณภาพในรูปแบบของ (R & D & Action Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มปราชญ์และช่างภูมิปัญญางานพุทธศิลป์ กลุ่มยุวสลา กลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 35 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ และการถอดองค์ความรู้และสภาพปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ ใช้วิธีการเชิงระบบ (Systems Approach) ในการสังเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) การควบคุม (Control) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2. การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ ด้วยการจัดกิจกรรมอบรมสามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะความชำนาญในงานสล่าพุทธศิลป์ได้เป็นอย่างดี มีบางส่วนที่ยังไม่ค่อยมีทักษะมาก แต่ก็สามารถทำงานได้เพียงแต่จะต้องเพิ่มทักษะและสมาธิในการลงมือปฏิบัติงานช่างและมีเวลาในการลงมือทำอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ผลจากการถ่ายทอดและ

พัฒนาทักษะทำให้ได้ผลสำเร็จของงานพุทธศิลป์ที่เกิดเป็นมูลค่าทางปัญญาควรแก่การสืบทอด 4 ผลงาน ได้แก่ ธรรมาสัน บุษบก ตุงกระด้าง และพระพุทธรูปไม้แกะสลัก

3. การเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์สู่สาธารณะ คณะผู้วิจัยจัดเวทีงานพุทธศิลป์คืนข้อมูล การวิจัยให้กับชุมชน โดยนิมนต์และเรียนเชิญบุคคล หน่วยงาน และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมประชุมฟังการ บรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ประมาณ 50 รูป/คน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการหาแนวทางถ่ายทอดพัฒนาทักษะงานพุทธศิลป์โดยเริ่มจากสาเหตุของปัญหา ไปสู่การแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคลและระดับภาพรวมของงานพุทธศิลป์จังหวัดแพร่

หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ โรงเรียนบวรวิทยาลัย ตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วัดทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเชียง ใน จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาโดยวัดร่องฟองและโรงเรียนบวรวิทยาลัยได้ สร้างแหล่งเรียนรู้ผลงานสล่าพุทธศิลป์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ โดยใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้งานวิจัยในอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ

คำสำคัญ: ยวสล่า; รูปแบบกระบวนการถ่ายทอด; การพัฒนาทักษะ; งานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์

Abstract

The objectives of this study were, 1) to examine the process and skill transfer model of young Buddhist art craftsmen (Sala) in Phrae Province; 2) to transfer and develop the skills of young Buddhist art craftsmen in Phrae Province; and 3) to disseminate the knowledge of young Buddhist art craftsmen in Phrae Province to the public. This qualitative research was conducted using a Research and Development (R&D) and Action Research approach. The population and sample included a group of master craftsmen and artisans, a group of young craftsmen, and relevant organizations or agencies, with a total of 35 individuals. The research instruments used were focus group discussions, workshops, and knowledge extraction and problem analysis to determine the development direction of the process and skill transfer model for young Buddhist art craftsmen.

The research findings revealed that

1. The research findings revealed that the process of transmitting and developing skills in young Buddhist art artisans in Phrae Province employed a systems approach, synthesizing input factors, processes, output, control, and feedback.

2. Through the training of young novice craftsmen in Buddhist art, it was found that most participants gained a good understanding and proficiency in the skills of Buddhist

craftsmen. Some still lacked certain skills but were able to complete the tasks, albeit requiring further development of their skills and concentration during practical work, as well as more consistent practice time. As a result of this skill transfer and development, valuable intellectual works of Buddhist art were produced, including Thammasat, Busabok, Tungkradand, and carved wooden Buddha images.

3. The research team organized a Buddhist art forum to present research findings to the community. They invited individuals, organizations, and the general public to attend a lecture on the various processes involved in transmitting traditional Buddhist art skills in Phrae Province. Approximately 50 people participated in the event. The forum facilitated a knowledge-sharing session to explore strategies for developing Buddhist art skills, starting with identifying the root causes of the issues and working towards solutions at both the individual and community levels of Buddhist art in Phrae Province. The organizations that have utilized the research findings include Bowonvijjalai School in Rong Fong Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province; Tung Kwaw Temple in Tung Kwaw Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province; and Yang Noi Temple in Ko Ae Subdistrict, Khueng Nai District, Ubon Ratchathani Province. Additionally, Wat Rong Fong and Bowonvijjalai School have developed a learning center for traditional Buddhist arts, serving as a resource for the public and various organizations. The research project's activities have been incorporated into training programs to transfer knowledge to target groups and interested individuals.

Keywords: Young Buddhist Art Sala; The Model for the Process of Transferring; Development of Skills; Young Buddhist Art Work

บทนำ

การเผยแพร่ในรูปแบบของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรมต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในแต่ละยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลงานทางด้านพุทธศิลป์เกิดจากความศรัทธาของคนในสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา เพื่อบันทึกความรู้ความเข้าใจในศาสนาพุทธ เพื่อเป็นการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการบันทึกกาลเวลา คุณค่า ความดี ความงาม ทำให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้อุทิศช่วงเวลาในชีวิตของตนฝากไว้บนผืนแผ่นดิน (Kantasak, 2017) ศิลปะในพระพุทธศาสนา คือ ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอันเกิดจากฝีมือของมนุษย์สร้างขึ้นโดยศิลปิน ที่ได้รับอิทธิพลและแรงจูงใจมาจากความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้า หรือเหล่าพระสาวก ตลอดจนอิทธิพลแนวคิดคำสอนในพระพุทธศาสนาในมิติต่างๆ (Faculty

Mahachulalongkornrajavidyalaya university, 2018) งานพุทธศิลป์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเผยแผ่ คติธรรมความเชื่อ ความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรม ได้ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจน เกิดความลงตัว ทั้งทางด้านศิลปะ และเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา (Suthiphan, 1985) งานพุทธศิลป์ เป็น ผลงานที่แสดงถึงความพยายามสร้างขึ้นด้วยร่างกายและแรงใจในการสร้างสรรค์งานพุทธศิลป์ที่มีคุณค่าทาง วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ โดยเป็นเครื่องมือที่แสดงออกถึงความระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่งผลให้งาน พุทธศิลป์เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนลักษณะนิสัย บุคลิกภาพของคนไทย (Saijai, 2017) วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนโดยเฉพาะงานช่างศิลปะเพราะการสร้างสรรค์วัดให้มีความสวยงามก็เป็นเรื่อง สำคัญนอกจากจะเป็นสถานที่บำเพ็ญบุญแล้ววัดยังเป็นหน้าตาของชุมชนอีกด้วย (Kalayanamit, 1996)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการที่ถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่า พุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ ให้เกิดเป็นชุมชนทรัพยากรปัญญาภายใต้แนวคิดการเสริมสร้างคุณค่าให้เกิดมูลค่า บนฐาน พระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาทางพุทธศิลป์ และการสร้าง ยุว สล่าด้านงานพุทธศิลป์ให้คงอยู่ จะมีแนวทางที่เป็นรูปธรรมอย่างไร อันจะเป็นการตอบสนองความต้องการ ของคนในสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่น่าสังคมไปสู่การพัฒนาปัญญาและคุณธรรม และองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะ ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการ ด้านการศึกษาภูมิปัญญางานพุทธศิลป์ของนักวิชาการ นักศึกษา เยาวชน ได้ เล็งเห็นความสำคัญแล้วเกิดความรักความหวงแหน และช่วยกันทำนุบำรุงรักษาให้คงความเป็นมรดกอัน ทรงคุณค่าสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่
2. เพื่อถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่
3. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่สู่สาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D: Research & Development) ด้วยการสนทนา เฉพาะกลุ่ม (Focus-group Discussion) จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ และถอดองค์ความรู้ ถอดบทเรียน และสภาพปัญหาของงานสล่าพุทธศิลป์ 4 ประเภท คือ การสร้างธรรมาสน์ บุษบก ตูมกระด้าง การแกะสลักพระพุทธรูปไม้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสนทนาเฉพาะกลุ่มกับ กลุ่มปราชญ์และช่างภูมิปัญญางานพุทธศิลป์ จำนวน 11 รูป/คน กลุ่มจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดและ การพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จำนวน 14 รูป/คน และการสนทนางroupย่อยเพื่อถอดองค์ความรู้

ถอดบทเรียนและสภาพปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการและพัฒนาทักษะงานสละพุทธรศิลป์ จำนวน 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบบันทึกการสนทนาเฉพาะกลุ่ม ครั้งที่ 1 กับกลุ่มปราชญ์และช่างภูมิปัญญางานพุทธรศิลป์

2.2 จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสละพุทธรศิลป์รุ่นเยาว์

2.3 แบบบันทึกการสนทนาเฉพาะกลุ่ม ครั้งที่ 2 กับกลุ่มปราชญ์และช่างภูมิปัญญางานพุทธรศิลป์เพื่อถอดองค์ความรู้ ถอดบทเรียน

2.4 แบบประเมินการจัดเวทีแสดงผลงานของสละพุทธรศิลป์รุ่นเยาว์และเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดสนทนากลุ่ม เพื่อระดมสมอง ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสละพุทธรศิลป์ การจัดเวทีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดและการพัฒนาทักษะงานสละพุทธรศิลป์ จังหวัดแพร่ แบบคำถามการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3.2 จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดและการพัฒนาทักษะงานสละพุทธรศิลป์รุ่นเยาว์

3.3 จัดสนทนากลุ่ม เพื่อระดมสมอง ประเมินประสิทธิผลการจัดกิจกรรม และประเมินทักษะสละพุทธรศิลป์ ก่อนและหลังการอบรม การถอดบทเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้

3.4 จัดเวทีแสดงผลงานการพัฒนาทักษะสละงานพุทธรศิลป์ และเผยแพร่ข้อมูลสู่ชุมชนสาธารณะ

4. ขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก 2 ชนิดประกอบด้วย แบบบันทึกการสนทนาเฉพาะกลุ่ม และแบบประเมินการจัดเวทีแสดงผลงานของสละพุทธรศิลป์รุ่นเยาว์

5. **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการแบบ (R&D Research & Action Research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ

6. **การนำเสนอผลการวิจัย** เป็นการนำเสนอผลการวิจัยภายใต้ชุดองค์ความรู้ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งในมิติของการจัดเสวนากลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ นำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน การจัดทำวิดีโอ วิดีทัศน์เผยแพร่สู่สาธารณชนบนสื่อออนไลน์ รวมไปถึงการจัดพิมพ์เป็นเอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดทักษะงานสละพุทธรศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะของงานสละโดยใช้วิธีการเชิง

ระบบ (Systems Approach) (Kathryn and David, 1998) ในการสังเคราะห์ รูปแบบและกระบวนการ ถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าหุ่นเยว่ ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ การกำหนดเป้าหมายในการถ่ายทอดงานสล่าหุ่นเยว่ การวิเคราะห์ผู้รับการถ่ายทอดงานสล่าหุ่นเยว่ การออกแบบชิ้นงานในการกำหนดกิจกรรมที่จะ ถ่ายทอดงานสล่าหุ่นเยว่ การพัฒนาทักษะงานสล่าหุ่นเยว่

2) กระบวนการ (Process) เป็นการกำหนดบทบาทของวิทยากรผู้ถ่ายทอดงานสล่าหุ่นเยว่ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของสล่าหุ่นเยว่ ดำเนินกิจกรรมการถ่ายทอดงานสล่าหุ่นเยว่

3) ผลผลิต (Output) ประสิทธิภาพของชิ้นงานแต่ละชิ้น ความสวยงามและความคงทนของชิ้นงาน และทักษะความสามารถในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นของสล่าหุ่นเยว่

4) การควบคุม (Control) เป็นการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานการเรียนรู้ของสล่าหุ่นเยว่ การสอบถามเป็นระยะ ๆ ระหว่างดำเนินกิจกรรมเพื่อทวนสอบความเข้าใจในความรู้และทักษะที่ได้ จากถ่ายทอดองค์ความรู้ และการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการนำข้อมูลของสล่าหุ่นเยว่จากการแสดงความคิดเห็น ในผลงานที่แสดงถึงความบกพร่องของการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าหุ่นเยว่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า จากการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้งานวิจัยซึ่งควบคุมโดยกลุ่มปราชญ์และช่างภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

การทำธรรมาสน์ มีการกำหนดรูปแบบ วัดสัดส่วน ขนาดไม้ มีไม้ขนาดใหญ่ ประมาณ 30 เซนติเมตร หนา 5 เซนติเมตร ไม้ขนาดกลาง ไม้ขนาด 15 เซนติเมตร หนา 7 เซนติเมตร ยาวประมาณ 300 เซนติเมตร 400 เซนติเมตร และขนาดเล็กและไม้ขนาดเล็กประมาณ 7 เซนติเมตร ความหนา 4 เซนติเมตร ความยาว 300-400 เซนติเมตร การกำหนดเสาเสาย่อมุมไม้ 12 ตัวเสาหลักมี 12 ต้น ด้านในมุมจะมีเสา เรียกว่าเสาขอมหรือเสาเล็ก ช่วยยึดมุมภายในหนึ่งอีกด้านละ 2 เสา รวมแล้วหนึ่งมุมจะมี 5 เสา จะใช้เสา ทั้งหมด 20 เสา ด้านข้าง 3 ด้านที่ไม่ใช่ทางขึ้นธรรมาสน์ จะมีเสาขอมขนาดเล็กใช้ยึดตรงกลางอีกด้านละ 2 เสา ธรรมาสน์หนึ่งหลังจะใช้เสาทั้งหมด 26 เสา ขนาดของเสาอยู่ที่ เสาสี่เหลี่ยม 7 เซนติเมตร แต่งเป็นรูป บัวคว่ำบัวหงายติดกับเสา มีกาบตรงกลางเสา เป็นตัวครอบเรียกว่ากาบกลางเสา มีกาบบัวหัวเสาท้ายเสาหรือ หัวเสาดินเสา การกำหนดยอดจะใช้ไม้ขนาดกลาง เล็ก จะใช้ไม้แผ่นคือไม้ที่มีขนาดหนา 1.5 หรือ 1 เซนติเมตร ที่มีหน้าไม้ใหญ่พอสมควรขนาดกว้าง 10,15,20,30 เซนติเมตร ส่วนหลังคาจะลดหลั่นไปตามนั้น กำหนดชั้น แรกรับตัวปลายเสาที่ประกอบเป็นโครงหลังคา ตัวหลังคาเกือบเท่ากัน จะทำใหญ่ครอบอีกด้านละ 2 เซนติเมตร มุมก็ย่อมุม 12 เช่นเดียวกัน ตัวประกอบหลังคาจะมีรอยแยกอยู่ ใช้กะตัวนาครครอบหลังคา

การทำตุ๊กกระด้างมีขั้นตอนและกระบวนการในการทำโดยการเริ่มจากการคัดไม้เพราะตัวตุ๊กกระด้าง เองไม่นิยมใช้ไม้หลายแผ่น นิยมใช้ไม้แผ่นเดียวมาทำ ขนาดที่ทำเป็นตุ๊กกระด้าง จะใช้ไม้ประมาณ หน้าไม้กว้าง 40 ซม. ความหนา 5 ซม. ความยาวตั้งแต่ 300 ซม.ไปจนถึง 500 ซม. ถ้านับเป็นเมตรก็คือ 3 เมตร 4 เมตร

5 เมตร อันนี้คือไม้แผ่นเดียว การตัดไม้นิยมใช้ไม้สักหรือไม้มีแก่น ไม้ที่ไม่แข็งเกินไป ใช้ไม้ที่ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศนั่นก็คือไม้สัก เมื่อได้ไม้แล้วนำไม้นั้นมาปัดมารีดให้เรียบไม่มีเสี้ยน ไม่มีกาน้ำไม้นั้นมาวัดให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ สเก็ดภาพ วาดภาพ ตามที่ต้องการ โดยส่วนใหญ่จะทำเป็นลายนาค ลายนาคเกี่ยวพันพฤษภา ลายนาคช้องนักษัตร 12 ราศี ส่วนหัวส่วนท้ายก็จะเป็นลายดอกไม้ ลายดอกเครือเถา ลายดอกพุดตาน ที่เห็นกันมากที่สุดก็คือลายนาค นาคเกี่ยวกัน แล้วแต่ขนาดของตุ้มที่ต้องการจะทำ แต่ถ้าใช้แบบนาคที่มีตัวใหญ่ ก็จำนวนคู่ก็จะไม่มาก ถ้าขนาดตัวเล็กก็จะมีจำนวนหลายตัวหลายคู่

การทำบุษบกมีวิธีการทำคล้าย ๆ กับการทำธรรมาสน์จะเพิ่มข้อมูลตรงที่ว่า ถ้าไม่ย่อมุมทำเป็นสี่เหลี่ยม ถ้ามีขนาดใหญ่ก็เพิ่มขยายความกว้างของฐาน ฐานเชิงหรือลดขนาด เพราะบุษบกจะมีทั้งใหญ่กว่าธรรมาสน์หรือเล็กกว่าธรรมาสน์ไม่สามารถที่จะบอกให้ชัดเจนได้เพราะธรรมาสน์ สร้างให้พอดีกับคนขึ้นนั่งเทศน์พื้นที่ตัวเรือนจะอยู่ที่ประมาณ 120 เซนติเมตร หรือ 150 เซนติเมตรไม่เกินนี้ ส่วนบุษบกจะมีขนาดเล็กตั้งแต่ 30 เซนติเมตร 50 เซนติเมตร 100 เซนติเมตร 200 เซนติเมตร อยู่ที่ขนาดของสถานที่ที่จะเอาไปใช้กับอะไร ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปก็จะใหญ่ตามขนาดของพระพุทธรูป ใช้ประดิษฐานพระธาตุก็จะขนาดเล็กกว่าธรรมาสน์ ถ้าใช้ประดิษฐานคัมภีร์ในการแห่ ถ้าเยอะก็ต้องขนาดใหญ่อย่างนี้ เป็นต้น

การทำพระพุทธรูปไม้แกะสลัก อันดับแรกศึกษารูปแบบของพระพุทธรูปที่จะทำการแกะสลักเพราะที่จะทำมีทั้งพระพุทธรูปปางคันฉัตร พระปางคันฉัตรยืนเป็นพระประจำวันเกิดวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ พระพุทธรูปปางนาคปรกหรือทางสะดุ้งมารหรือปางคัมภีร์ วิชัย ส่วนพระนอนก็มีปางวันอังคาร หลังจากนั้นดูวัสดุที่จะเอามาแกะสลักก็คือไม้สัก เพราะหาง่ายและเนื้อไม้ก็ไม่แข็งเกินไป ทนทานต่อดิน ฟ้า อากาศ การกำหนดวัดสัดส่วนพระพุทธรูปยืน จะเป็น 7 ส่วน ถ้าเป็นพระพุทธรูปนั่งก็จะวัดเป็น 4 ส่วน ในขั้นตอนนี้จะพูดถึงการทำพระพุทธรูปยืน พระพุทธรูปยืนวัด 7 ส่วน ที่ทำก็คือปางวันเกิดประจำวันอาทิตย์ซึ่งถือว่าเป็นวันแรกในบรรดา 7 วัน และวันอาทิตย์นี้เองแต่มีคตินิยมที่แสดงถึงความกตัญญูตถะที่ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงบำเพ็ญในขณะที่ตรัสรู้แล้วในสัปดาห์แรก เสวยวิมุตติสุขภายใต้ต้นศรีมหาโพธิ์แสดงกตัญญูตถะต่อพระศรีมหาโพธิ์ซึ่งเป็นบริโภคนิยมนีหรือเป็นสหชาติแต่ด้วยพระเนตรที่ไม่กระพริบถึง 7 วัน 1 สัปดาห์ และพระจันทร์เพื่อให้เกิดความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ที่ 3 การเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่สู่สาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า มีการเผยแพร่งานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ที่หลากหลาย ดังนี้

การจัดเวทีสู่ชุมชนเพื่อเผยแพร่งานวิจัย คณะผู้วิจัย ทำการติดต่อพื้นที่วิจัยเพื่อจัดเวทีงานพุทธศิลป์ คืบข้อมูลการวิจัยให้กับชุมชน โดยนิมนต์และเรียนเชิญบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่วิจัย ชุมชนใกล้เคียง และองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดแพร่ คณะสงฆ์จังหวัดแพร่ วิทยาลัยชุมชนแพร่ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดแพร่ ผู้นำท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ผู้นำพื้นที่ประกอบด้วย กำนันตำบลร่องฟอง ผู้ใหญ่บ้านร่องฟอง และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมประชุมฟังการบรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ประมาณ 50 รูป/คน โดยพระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ,ดร. หัวหน้าแผนโครงการวิจัยชุดนี้ได้นำเสนอข้อมูลกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนา

ทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการหาแนวทางถ่ายทอดพัฒนาทักษะและการอนุรักษ์งานพุทธศิลป์โดยเริ่มจากหาสาเหตุของปัญหาไปสู่การแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคลและระดับภาพรวมของงานพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ ใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยได้การสนทนาข้อมูลและอธิบายขยายความในบางประเด็นเพื่อให้เวทีสนทนาได้เข้าใจในกระบวนการถ่ายทอดพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์ มีหน่วยงาน องค์กรที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม บวรวิทยาลัย แผนกสามัญศึกษา ตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วัดทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเชื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา โดยทางวัดร่องฟองและโรงเรียนบวรวิทยาลัยได้นำผลงานสล่าพุทธศิลป์ไปสร้างห้องเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเมืองแพร่ โดยนำชุดการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อไปอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ

องค์ความรู้ใหม่

การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ และการเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่สู่สาธารณะ ซึ่งสามารถได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. ได้รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์จังหวัดแพร่โดยการสังเคราะห์ตามแนวคิดวิธีระบบ (Systematic Approach) คือ 1. ป้อนนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่เป็นป้อนนำเข้า ในรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะงานสล่าพุทธศิลป์สู่ยุวสลา 2. กระบวนการ (Process) องค์ประกอบของกระบวนการ โดยการสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน 3. ผลผลิต (Output) ประสิทธิภาพของชิ้นงานแต่ละชิ้นความสวยงามและความคงทนของชิ้นงาน และทักษะความสามารถในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ 4. การควบคุม (Control) การตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานการเรียนรู้ของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ ตรวจสอบความเข้าใจของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์เป็นระยะๆ ไปในแต่ละชิ้นงาน และ 5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการนำข้อมูลของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์จากการแสดงความคิดเห็นเป็นในผลงานที่แสดงถึงความบกพร่องของการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

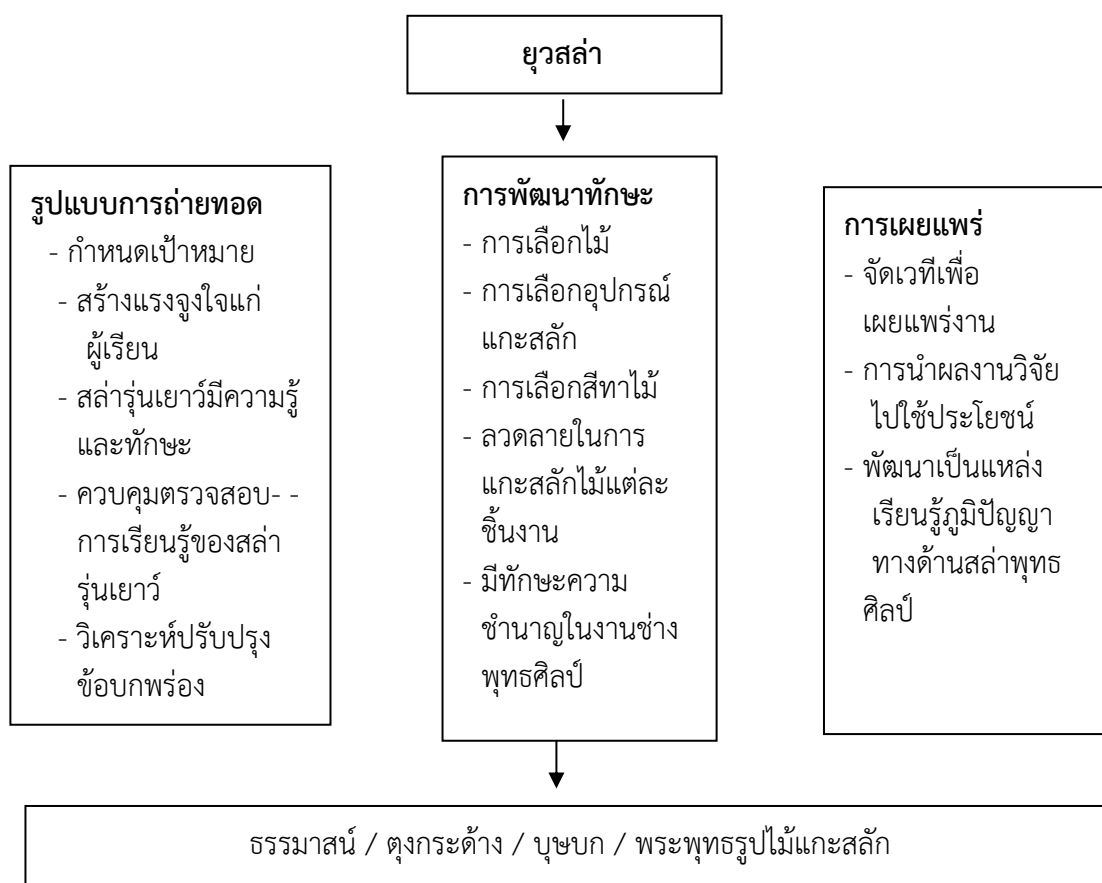
2. การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ 4 กิจกรรม ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มเป้าหมายคือ สามเณรนักเรียนชายสิบหมู่ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนบวรวิทยาลัย จังหวัดแพร่ จำนวน 10 รูป

1) สามเณรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งทักษะความชำนาญในงานสล่าพุทธศิลป์เป็นอย่างดี

2) มีบางส่วนของสามเณรที่ยังไม่ค่อยมีทักษะมาก แต่ก็สามารถทำงานสล่าพุทธศิลป์ได้

3) มีเทคนิคในการถ่ายทอดผลงานที่เกิดจากการเพิ่มทักษะและสมาธิในการลงมือปฏิบัติงาน และการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาทักษะของสามเณรในอนาคต

3. การเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ ได้แก่ 1) การจัดเวทีสู่ชุมชนเพื่อเผยแพร่งาน คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีโดยนิมนต์และเรียนเชิญหน่วยงานและองค์กรต่าง เข้าร่วมสนทนาและฟังการบรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ ซึ่งได้มีประชาชนทั่วไป และเจ้าคณะพระสังฆาธิการในจังหวัดแพร่ เยี่ยมชมและให้ข้อคิดเป็นจำนวนมาก 2) มีหน่วยงาน องค์กรที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมบวรวิศาลัย แผนกสามัญศึกษา ตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วัดทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเชื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา โดยทางวัดร่องฟองและโรงเรียนบวรวิศาลัยได้นำผลงานสล่าพุทธศิลป์ไปสร้างห้องเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเมืองแพร่ โดยนำชุดการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อไปอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ

แผนภูมิที่ 1 สรุปองค์ความรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ พบว่า มีรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะของงานสล่าโดยใช้วิธีการเชิงระบบ (Systematic Approach) ในการสังเคราะห์ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ การสำรวจความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ผู้รับการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ 2) กระบวนการ (Process) คือ การกำหนดบทบาทของวิทยากรผู้ถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์ ให้มีบทบาทในให้ความรู้ และควบคุมกิจกรรมงานสล่าพุทธศิลป์ให้ดำเนินการไปตามแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thammachai, 2018) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การสืบทอดและการสร้างงานช่างพุทธศิลป์ล้านนา : กรณีศึกษางานช่างฝีมือพระเบญจมีน สุตา จากงานพุทธศิลป์วัดหาดนาค ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การสืบทอดและการสร้างงานช่างพุทธศิลป์ล้านนา ในวัดหาดนาค เป็นงานช่างไม้ที่มีความมุ่งหมาย ในการฝึกหัดให้กับพระภิกษุสามเณร และศิษย์ที่สนใจ 3) ผลผลิต (Output) เป็นผลผลิตของรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์จากงานวิจัยให้แก่สามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ในการทำงานสล่าพุทธศิลป์ จนสำเร็จเป็นพุทธศิลป์ที่มีความสวยงาม มีลวดลายวิจิตรพิสดารและความอ่อนช้อยตามเอกลักษณ์งานพุทธศิลป์ จังหวัดแพร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phrakru Sutthayaporn(Kheawsuk) and Chaiyaphum, 2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสืบทอดงานพุทธศิลป์นครลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การแสดงออกต่องานพุทธศิลป์นครลำปางของชาวลำปาง เกิดขึ้นจากกำลังศรัทธาในพระรัตนตรัย และเชื่อในอาณิสย์ กำลังศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์และสืบทอดงานพุทธศิลป์ให้คงอยู่ และปัจจัยที่สร้างความสำเร็จในการสืบทอดงานพุทธศิลป์นครลำปาง ก็คือความมีศรัทธา ความเชื่อมั่นตนเอง มีความอดทน เสียสละ ความสนใจวิธีการสืบทอดงานพุทธศิลป์ การจินตนาการ ความมุ่งมั่น การกล้าตัดสินใจ และความสนใจ 4) การควบคุม (Control) การตรวจสอบและควบคุมดำเนินกิจกรรมของสามเณรช่างสิบหมู่ที่เข้ารับการถ่ายทอดการลงมือทำงานพุทธศิลป์ที่ไม่เป็นไปตามแผน 5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการนำข้อมูลป้อนกลับในรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์ให้แก่สามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ วิเคราะห์หาความบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ พบว่า การทำธรรมาสันให้สามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ โดยมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้ กำหนดรูปแบบ วัดสัดส่วน เช่น ฐาน ความสูง พื้นที่ที่จะนำไปตั้ง เติริยมไม้ ขั้นตอนของการเติริยมไม้ ไม้ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ไม้ขนาดใหญ่ 30 เซนติเมตร ความหนา 5 เซนติเมตร ความยาว 300 เซนติเมตร หรือ 400 เซนติเมตร ขนาดที่ 2 คือ ไม้ขนาด 15 เซนติเมตร หนา 7 เซนติเมตร ยาว 300 เซนติเมตร 400 เซนติเมตร และไม้ขนาดเล็ก 7 เซนติเมตร ความหนา 4 เซนติเมตร ความยาว 300-400 เซนติเมตร ไม้ทั้งหมดต้องนำมาวัดหรือปิดให้ได้ขนาดเท่ากันทั้งหมด ขนาดธรรมาสันมีขนาดฐานล่างกว้างที่สุด 180 เซนติเมตรทั้ง 4

ด้านเท่ากันโดยไม่มีการย่อมุม ทำเป็นสี่เหลี่ยมใช้ไม้ขนาดใหญ่ที่มีความสูงของหน้าไม้ 20 เซนติเมตร ถึง 30 เซนติเมตรตามขนาดที่ต้องการ

การทำตุ๊กกระด้าง พบว่า การถ่ายทอดตุ๊กกระด้างมีกรรมวิธีการถ่ายทอดการทำตุ๊กกระด้าง โดยเริ่มจากการคัดไม้เพราะตัวตุ๊กกระด้างเอง ไม่นิยมใช้ไม้หลายแผ่น นิยมใช้ไม้แผ่นเดียวมาทำ ขนาดที่ทำเป็นตุ๊กกระด้าง จะใช้ไม้กว้าง 40 เซนติเมตร ความหนา 5 เซนติเมตร ความยาวตั้งแต่ 300 เซนติเมตร ไปจนถึง 500 เซนติเมตร ใช้ไม้แผ่นเดียว การคัดไม้ไม่นิยมใช้ไม้สักหรือไม้มีแก่น ไม้ที่ไม่แข็งเกินไป ใช้ไม้ที่ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ คือ ไม้สัก

การทำบุษบกมีวิธีการทำคล้าย ๆ กับวิธีการทำธรรมาสน์จะเพิ่มข้อมูลตรงที่ว่า ถ้าไม่ย่อมุมก็คือทำเป็นสี่เหลี่ยม ถ้ามีขนาดใหญ่ก็คือเพิ่มความกว้างของฐาน ฐานเฉียงหรือลดขนาด เพราะบุษบกจะมีทั้งใหญ่กว่าธรรมาสน์หรือเล็กกว่าธรรมาสน์ไม่สามารถที่จะบอกให้ชัดเจนได้เพราะธรรมาสน์สร้างให้พอดีกับคนขึ้นนั่ง เทคนิพื้นี่ตัวเรือนประมาณ 120 เซนติเมตร หรือ 150 เซนติเมตร ส่วนบุษบกจะมีขนาดเล็กตั้งแต่ 30 เซนติเมตร ถึง 200 เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับที่จะใช้กับงานอะไร ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปก็จะใหญ่ตามขนาดของพระพุทธรูป ใช้ประดิษฐานพระธาตุก็จะขนาดเล็กกว่า เป็นต้น ส่วนยอดและหลังคา ถ้าเป็นของเมืองแพร่ก็จะมีวิธีการทำเหมือนกับวิธีการทำธรรมาสน์

การทำพระพุทธรูป พระพุทธรูปที่จะทำการแกะสลัก จะมีทั้งพระพุทธรูปปางค์ยืนและนั่ง ปางค์ยืนเป็นพระประจำวันเกิดวันอาทิตย์ วัสดุที่จะเอามาแกะสลักก็คือไม้สัก เพราะหาง่ายและเนื้อไม้ไม่แข็งเกินไป ทนทานต่อดิน ฟ้า อากาศ การกำหนดวัดสัดส่วนพระพุทธรูปยืน จะเป็น 7 ส่วน ที่ทำคือปางค์วันเกิดประจำวันอาทิตย์ซึ่งถือว่าเป็นวันแรกในบรรดา 7 วัน และวันอาทิตย์มีคตินิยมที่แสดงถึงความกตัญญูทวดเวทีที่พระพุทธรเจ้าทรงบำเพ็ญในขณะตรัสรู้แล้วในสัปดาห์แรก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเผยแพร่งานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่สู่สาธารณะ มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์ให้แก่สามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานสามารถทำงานได้สำเร็จเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ มีจิตเวทงานพุทธศิลป์คืนข้อมูลให้กับชุมชน โดยนิมนต์และเรียนเชิญบุคคลและหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมฟังการบรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Lanwong, Phrapanuwat Chantawattano and Phramahaphirat Korn Angsumalee (2020) ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธศิลป์ : คุณค่าและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณค่าและอิทธิพลของพุทธศิลป์นั้นพบว่า พระพุทธรูปส่งผลต่อความเชื่อความเลื่อมใสศรัทธาของคนในชุมชน ยึดถือเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของพื้นที่นั้นๆ ทำให้เกิดความสันติสุขสงบร่มเย็นเกิดขึ้นในชุมชนและสังคม เกิดความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน เกิดการท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากวัฒนธรรมประเพณีที่มีการจัดติดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ทางวัดร่องพองและโรงเรียนบวรวิศาลัยนำผลงานวิจัยไปสร้างหอเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเมืองแพร่ได้กระจายองค์ความรู้ให้กับสาธารณชน องค์กรต่าง ๆ โดยใช้ชุดความรู้งานวิจัยอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัย Phrakru Phattharajittaporn,

Phramahasuporn Rakkhitadhammo, and Phrayutthana Athichitto (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธศิลป์ของอุโบสถในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่เป้าหมายโดยเฉพาะอุโบสถย่อมมีความสำคัญต่อชุมชนอย่างยิ่งในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่มีสิ่งหนึ่งที่ระดับตกต่ำให้เข้ากับเรื่องราวในพระพุทธศาสนา คือ พุทธศิลป์ของโบสถ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธา วิจิตรตระการงดงามทางด้านจิตใจ ความสำคัญของพุทธศิลป์ของอุโบสถในจังหวัดนครราชสีมา พุทธศิลป์ของโบสถ์ที่ปรากฏมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธาและประวัติ เรื่องราวของพุทธศิลป์ที่นำมาประดับในโบสถ์หรือสร้างสรรค์จะต้องไม่ผิดเพี้ยนและสามารถพัฒนารูปแบบไปสู่ โบสถ์อื่น ๆ ได้

สรุป

การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยและพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยได้รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ จังหวัดแพร่โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดวิธีระบบ คือ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) 2. กระบวนการ (Process) 3. ผลผลิต (Output) 4. การควบคุม (Control) และ 5. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อีกทั้งจัดกิจกรรมถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์ให้แก่สามเณรนักเรียนข้างสิบหมู่ โรงเรียนบวรวิชาลัย ตำบลร่องฟอง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 10 รูป เกี่ยวกับการทำธรรมาสน์ การทำตุ๊กตาร้าง การทำบุษบกและการทำพระพุทธรูปไม้แกะสลัก และได้เผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์โดยการจัดเวทีสู่ชุมชนเพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่ชุมชนโดยนิมนต์และเรียนเชิญหน่วยงานและองค์กรต่าง เข้าร่วมสนทนาและฟังการบรรยายองค์ความรู้ หน่วยงาน องค์กรที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ โรงเรียนบวรวิชาลัย ตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วัดทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดอุบลราชธานี จนสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา โดยนำชุดการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อไปอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ได้รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ในจังหวัดแพร่โดยการสังเคราะห์ตามแนวคิดวิธีระบบ (Systematic Approach) ซึ่งประกอบด้วย:

1) ปัจจัยนำเข้า (Input): องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำเข้าในรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะงานสล่าพุทธศิลป์สู่ยุวสล่า

2) กระบวนการ (Process): องค์ประกอบของกระบวนการ โดยการสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน

3) ผลผลิต (Output): ประสิทธิภาพของชิ้นงานแต่ละชิ้น รวมถึงความสวยงามและความคงทนของชิ้นงาน และทักษะความสามารถในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์

4) การควบคุม (Control): การตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานการเรียนรู้ของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ ตรวจสอบความเข้าใจของสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์เป็นระยะๆ ในแต่ละชิ้นงาน

5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback): การนำข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นในผลงานที่แสดงถึงความบกพร่องของการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น วัดร่องฟอง และโรงเรียนบวรวิทยาลัยควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาศูนย์สล่าจังหวัดแพร่

(2) ควรส่งเสริมทางด้านทักษะการแกะสลักลายใหม่ๆ ให้กับยุวสล่าเพื่อเพิ่มความหลากหลายทางด้านการแกะสลักให้มีความสวยงามมากขึ้น

(3) ควรส่งเสริมทางด้านวิชาการความรู้ทางด้านเทคนิคใหม่ๆ หรือด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การถ่ายทอดและพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ใน 4 กิจกรรม ได้แก่ การทำธรรมาส์ การทำตุ๊กตากระด้าง การทำบุษบก และการทำพระพุทธรูปไม้แกะสลัก มีกลุ่มเป้าหมายคือ สามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนบวรวิทยาลัย ตำบลร่องฟอง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 10 รูป ซึ่งสามเณรนักเรียนช่างสิบหมู่ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะความชำนาญในงานสล่าพุทธศิลป์ได้เป็นอย่างดี มีบางส่วนที่ยังไม่ค่อยมีทักษะมาก แต่ก็สามารถทำงานสล่าพุทธศิลป์ได้ เพียงแต่ต้องเพิ่มทักษะและสมาธิในการลงมือปฏิบัติงานช่าง และมีเวลาในการลงมือทำอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ดังนั้น โรงเรียนบวรวิทยาลัยควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1) สามารถนำไปพัฒนาทักษะงานสล่าพุทธศิลป์เมืองแพร่ให้กับสามเณรนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้เป็นผู้มีขีดความสามารถในแกะสลักงานพุทธศิลป์ได้อย่างชำนาญและนักเรียนสามารถนำไปประกอบสัมมาชีพได้อย่างแท้จริง

2) ประสานกับผู้นำชุมชนให้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงการพัฒนาชุมชนทางด้านการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในด้านของงานสล่าพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การเผยแพร่ภูมิปัญญางานสล่าพุทธศิลป์รุ่นเยาว์ ดังนี้

1) การจัดเวทีสู่ชุมชนเพื่อเผยแพร่งาน: คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีโดยนิมนต์และเรียนเชิญหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมสนทนาและฟังการบรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดงานสล่าพุทธศิลป์ในจังหวัดแพร่ มีประชาชนทั่วไปและเจ้าคณะพระสังฆาธิการในจังหวัดแพร่เข้าร่วมเยี่ยมชมและให้ข้อคิดเป็นจำนวนมาก

2) การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์: หน่วยงานและองค์กรที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมบวรวิทยาลัย แผนกสามัญศึกษา ตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, วัดทุ่ง

กวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, และวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี

3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา: วัดร่องพองและโรงเรียนบวรวิทยาลัยได้นำผลงานสถาปัตยกรรมศิลปกรรมไปสร้างห้องเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาเมืองแพร่ โดยนำชุดการเรียนรู้งานวิจัยไปอบรมและถ่ายทอดให้แก่กลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ ดังนี้ วัดร่องพอง วัดทุ่งกวาว วัดยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี และโรงเรียนบวรวิทยาลัย ควรนำไปใช้ในการดำเนินการ ดังนี้ เป็นการเปิดโลกทัศน์ทางด้านพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ให้กับหน่วยงาน องค์กร ประชาชนและเจ้าคณะพระสังฆาธิการได้รับรู้ อีกทั้ง ได้เพิ่มแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับผลงานด้านพุทธศิลป์จังหวัดแพร่ได้กับชาวโลกได้เข้าไปศึกษาอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการขยายโอกาสให้กับประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจได้เรียนรู้ร่วมกับยุวสถา เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพ

2.2 ควรศึกษาการส่งเสริมการให้ชุมชนมีส่วนในการส่งเสริมทักษะงานสถาปัตยกรรมศิลปกรรมเมืองแพร่เพื่อให้เป็นธุรกิจของชุมชนแบบยั่งยืน

References

- Faculty Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2018). *Buddhist art*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House, 2018.
- Kalayanamit, C. (1996). *Traditional Thai architecture*. Bangkok: Association of Siamese Architects, 1996.
- Kathryn & David. (1998). *System Theory (System Theory)*.
- Kantasak, M. (2017). *Lanna Buddhist Art: Concepts, Values, Gratation to Strengthen the Spirit and Learning of Society. (Research report)*. Chiang Rai Buddhist College: Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2017.
- Lanwong , A., Phrapanuwat Chantawattano & Phramahaphirat Korn Angsumalee. (2020). *Buddhist Art: Value and Influence on People's Lives In the northeastern region. Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 6(2), 265-272.
- Phrakru Phattharajittaporn, Phramahasuporn Rakkhitadhammo, and Phrayutthana Athichitto (2020). *Form of promoting the conservation of Buddhist arts of the chapel in Nakhon Ratchasima Province. MCU Ubonparitharat Journal*, 5(2), 32-42.

- Phrkru Sutchayaporn (Kheawsuk) & Chaiyaphum, A. (2016). A study of the process of inheriting Buddhist arts in Nakhon Lampang. *Journal of ASEAN Buddhist Studies*,1(1), 73-92.
- Saijai, K. (2017). The relationship between the internal supervision process and the skills of creating learning management plant at Suphanburi Technical College. *Journal of Humanities and Social Sciences Rajapuek University*, 3(3), 130-142.
- Sutthiphan. A. (1985). Popular art. Bangkok: Sa Paper Publishing House. Bangkok: Sa Paper Publishing House.
- Thammachai, M. (2018). *Inheritance and creation of Lanna Buddhist art work: A case study of Benjimin Suta artisan work from Buddhist art work at Hat Nak Temple Sop Tia Subdistrict Chom Thong District Chiang Mai Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.